

MALİ PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü
2024

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	24
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	28
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	32
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	34

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Mali'nin ticaret politikasının genel amacı, ekonomik büyümeı artırma ve yoksulluğu azaltma hedeflerine ulaşabilmek amacıyla, özellikle ihracatın ve yatırımın artırılması için elverişli bir ortam yaratmaktır.

Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (WAEMU) üyesi olan Mali, 31 Mayıs 1995'ten beri de Dünya Ticaret Örgütü üyesidir.

İthalat ve ihracat rejimi, 16 Ekim 2000 tarihli ve 00-505/P-RM sayılı Kararname ile düzenlenmiştir. Kararname ile serbest dış ticaret ve yasaklı rejim olmak üzere iki rejim oluşturulmuştur. Bu kararname hükümlerine göre mal ithalatı veya ihracatı işlemlerini yapmaya sadece gerçek veya tüzel kişiler yetkilidir. Gerçek veya tüzel kişiler, dış ticaret işlemlerini kendi adlarına yürütmek üzere yetkili bir gümrük müşaviri görevlendirebilir. Dış ticaretle uğraşmak isteyen herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, ticaret siciline veya ticaret rehberinde kayıtlı olmak zorundadır.

İthalat veya ihracat yapmak için öncelikle Ticaret, Tüketim ve Rekabet Genel Müdürlüğu tarafından düzenlenen İthalat/İhracat Niyet Belgesi almak gerekmektedir. Niyet Belgesinin düzenlenme biçimi, içeriğini ve usulleri 7 Nisan 2009 tarihli 09-0788/MEIC sayılı Bakanlıklararası Kararname ile düzenlenmektedir.

İthalat Niyet Belgelerinin, kayıt tarihinden itibaren on iki (12) aylık bir geçerlilik süresi vardır. Bu süre üç ay uzatılabilir. Halihazırda kayıtlı olan herhangi bir niyet belgesi, ithalatçının talebi üzerine iptal edilip yenisiyle değiştirilebilir veya belge süresi altı (6) ay daha uzatılabilir. Bu uzatma veya değişiklik, belgenin ilk geçerlilik süresinin sona ermesinden önce yapılmalıdır.

Ancak, mali transfer nedeniyle, Ulusal Ticaret ve Rekabet Direktörü tarafından bir (1) aylık istisnai bir uzatma verilebilir.

Not: Gümrükleme sırasında ithalat niyet belgesinin CIF değeri %10'dan fazla aşılırsa, ithalatçının orijinal niyet belgesiyle aynı koşullar altında düzenlenmiş ek bir ithalat niyet belgesi talep etmesi gerekmektedir.

İhracat Niyet Belgeleri, kayıt tarihinden itibaren on iki (12) aylık bir geçerlilik süresine sahiptir.

Bu süre, ihracatçının talebi üzerine bir (1) ay uzatılabilir. Herhangi bir uzatma talebi, geçerlilik süresinin sona erme tarihinden önce sunulmalıdır. Uzatma yalnızca bir kez gerçekleşir. İhracat niyet belgesi iptal edilebilir veya değiştirilebilir.

Not: İhracat niyet belgesinin FOB değeri, gümrükleme sırasında %5'ten fazla aşılırsa, ihracatçının orijinal belgeyle aynı koşullar altında düzenlenen ek bir ihracat niyet belgesi talep etmesi gerekmektedir.

İthalat Rejimi:

18 Temmuz 2001 tarihli ve 01-075 sayılı Gümrük Kanununun 64. maddesine göre, gümrük bölgesine getirilen her türlü eşya, yeniden ihraç edilmek istenenler de dahil olmak üzere, gümrük vergilerine tabi olsun ya da olmasın, gümrük kontrolüne tabidir. Mali Gümrük Bölgesine getirilen eşya için özet beyan gümrük idaresine sunulmalıdır.

Özet beyan, eşyayı gümrük bölgesine getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi veya gümrük müşaviri tarafından gümrüğe sunulur.

Gümrük Kanununun 87. Maddesi gereğince başkaları adına gümrük işlemleri yalnızca gümrük müşaviri olarak onaylanmış şirketler tarafından yapılabilir. Ancak, ulusal savunma ve güvenlik nedenleriyle, Silahlı Kuvvetler kendi hesabına gümrükten çekme yetkisinden yararlanabilir.

Eşyanın Gümrüğe Sunulması: En yakın gümrük idaresine eşyaya ilişkin özet beyan verilir.

Kara taşımacılığı: (Madde 69) Kara sınırlarından gelen eşya en yakın gümrük idaresine götürülmelidir. Eşyanın gümrük idaresine varışta ayrıntılı olarak beyan edilmesi halinde özet beyan gerekli değildir. Her nakliyecisi, gümrük idaresine vardığında, nakletmekte olduğu eşyaları belirten Karayolu Taşıma Senedini ve özet beyanı gümrük idaresine teslim etmelidir.

Hava taşımacılığı: (71-72. Madde) Hava yoluyla taşınan mallar, konşimentoda veya genel beyannamede belirtilmelidir. Bu belge, taşıyıcı veya acente tarafından imzalanmalıdır; paketlerin türü ve sayısı, malların niteliği ve boşaltma yerleri belirtilmelidir. Konşimentoda herhangi bir şekilde birleştirilmiş birkaç kapalı paket, bir birim olarak sunulamaz.

Mallar gümrük idaresine vardığında, taşıyıcının, gümrük memuruna koli listesini sunması gerekmektedir.

Malların gümrük işlemleri:

Mallar varış gümrük idaresine ulaşıncaya veya yurtdışına geçene kadar transit prosedürü uygulanır. SYDONIA WORLD sisteminin geliştirilmesiyle Transit Belgesi T1 kolaylıkla alınabilmektedir.

Sınır gümrük idarelerinden alınan T1 Belgesinin teslim edilmesi ve doğrulanması iç bürolarda gerçekleşir.

Gümrükten çekme:

Malları gümrükten çekmek için iki prosedür mevcuttur:

- 1- Genel Uygulama
- 2- Basitleştirilmiş Prosedür

1-Genel Uygulama

İthal veya ihraç edilen eşya, gümrük müşaviri tarafından ayrıntılı olarak beyan edilmelidir. Ayrıntılı Gümrük Beyannamesi bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla veya özel bir form doldurulmak suretiyle yazılı olarak yapılabilir.

Ayrıntılı beyannamenin oluşturulması:

Variş gümrük idaresi tarafından T1 Belgesinin teslim alınmasıyla manifesto oluşturulur. Manifestonun oluşturulması, sistemde eşyanın tabi olacağı gümrük prosedürünü belirten ayrıntılı gümrük beyannamesinin hazırlanmasına izin verir.

Ayrıntılı beyana aşağıda yer alan destekleyici belgeler eklenir:

Fatura

Koli listesi

İthalat Niyet Belgesi

Taşıma Belgesi

Menşe Belgesi;

Gıda ürünleri için bitki sağlığı sertifikası;

İlaç gibi belirli ürünlerin ithalatı için ithalat izni.

Beyannamenin kontrolü ve tescili:

Tescil edilebilmesi için beyannamenin kabul edilebilir olması gerekir. Kabul edilebilir olan beyanlar derhal tescil edilir. Kabul edilebilirlik, aşağıdaki bilgilerin doğrulanması sonucu ortaya çıkar:

Gümrük idaresinin gümrük işlemlerini yapma yetkisi;

Eşyanın gümrük bölgesinde fiziksel varlığı;

Beyan sahibinin işlemi yürütme yetkisi;

Beyannamenin yasal olması

Muayene sertifikasının oluşturulması:

Beyannamenin tescilinden sonra, mallar yeşil (malın muayenesiz serbest bırakılması), sarı (zorunlu belge kontrolü) veya kırmızı (belgelerle birlikte fiziki muayene) gümrükleme hatlarından birine yönlendirilir.

Gümrük, beyan edilen malların tamamını veya bir kısmını kontrol eder, muayene belgesini hazırlar. Muayene belgesi gümrük beyanının doğruluğunun tespit edilmesini mümkün kılar.

Eşyanın serbest bırakılması:

Gümrük memuru beyannameyi tasfiye eder, harç ve vergiler için ödeme makbuzu düzenler. Ödeme nakit, konsinye olarak yapılabilir veya teminata bağlanabilir. Ödemediği sonra, taşıma emri (bon à enlever-BAE) ithalatçıya verilir ve mallar gümrükten çekilir.

2-Basitleştirilmiş prosedür:

Normal prosedürün aksine, büyük ticaret akışlarına sahip operatörlerin basitleştirilmiş beyanname veya global beyanname sunarak prosedürü hafifletmelerine olanak tanıyan basitleştirilmiş prosedürler de bulunmaktadır.

Global beyanname, belirli bir dönem boyunca basitleştirilmiş beyannameler kullanılarak yapılan bölünmüş ve kademeli ithalat ve ihracatı kapsar ve düzenler.

Basitleştirilmiş prosedürden yararlanma hakkı belli koşullara tabidir ve Gümrükler Genel Müdürünün kararıyla bir operatöre verilir.

İthalatı Yasak Ürünler:

5 Haziran 2015 tarihli ve 2015-1535/MCI/MEF-SG sayılı Bakanlıklar Arası Karar ile, ithalatı mutlak yasak olan ve izne tabi ürünler belirlenmiştir:

- Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler
- Laboratuvar kullanımında planlanmayan potasyum bromat
- Potasyum bromat ihtiva eden tüm gıda ürünleri
- Sığır eti ve et ürünleri
- Hayvan yemi için et, kan veya kemik unu
- Tescil edilmemiş tarım ilaçları
- Poliklorobifenil (PCB) ihtiva eden yağ ve teçhizat
- Tehlikeli kimyasal maddeler
- Mali ticari markasını taşıyan yabancı mallar
- Son kullanım tarihi geçmiş gıda ürünleri ve ilaçlar
- Plastik torbalardaki alkollü içkiler

İhracat Rejimi

Gümrük Kanununun 76. Maddesi gereğince ihraç edilmek istenen eşyanın, ayrıntılı olarak beyan edilmek üzere bir gümrük idaresine veya gümrük idaresinin belirlediği yerlere götürülmesi gerekir. İthalatla (gümrük vergisi ödenmesi haricinde) aynı prosedüre tabidir.

Ticari mallar: Ticari nitelikteki eşya, yetkili bir gümrük beyannamesi aracılığıyla gümrük beyannamesine konu olmalıdır.

Ticari olmayan mallar: FOB değeri 250.000 FCFA'yı (381 Euro) geçmeyen yolcu beraberli ticari olmayan mallar sözlü beyana tabidir. Değeri 250.000 FCFA'yı aşanlar için gümrük beyannamesi sunulmalıdır.

İhracatı yasak olan mallar:

5 Haziran 2015 tarihli ve 2015-1535/MCI/MEF-SG sayılı Bakanlıklar Arası Karar ile, ihracatı mutlak yasak olan ve izne tabi ürünler belirlenmiştir.

- Özel anlaşmalar kapsamında izin verilmedikçe, 5 yaşın altındaki genç erkek büyükbaş hayvanlar ve 10 yaşından küçük sığır türlerinin kısır olmayan damızlık dişileri.
- Kereste, yakacak odun, bambu, ham rafya ve odun kömürü.

İhracatı izne tabi mallar:

Aşağıda belirtilen ürünlerin ihracatı aşağıdaki koşullara tabidir:

- Et, canlı hayvanlar: Hayvancılıktan sorumlu Bakanlığın yetkili idareleri tarafından verilen sağlık sertifikası alınması

- Av ürünleri: Yetkili kurumlar tarafından verilen bir CITES Belgesi veya izin
- Bitkiler: Yetkili kurumlar tarafından verilen bitki sağlığı sertifikası
- Sanat eserleri: Sanat ve Kültürden Sorumlu Bakanın izni.

Altın İhracatı:

Yolcu beraberleri 500 grama kadar altın taşınabilmektedir.

Mali'de birçok kişi/firma artisanal madencilikle altın çıkarma izni olmadan altın çıkarmaktadır. Bu kişilerin /firmaların satış belgeleri geçersizdir ve bu yolla çıkarılan altınların ihracatını yapmak mümkün değildir.

Altın ihracatı gümrük vergisinden muaftır, ancak belirli koşullara tabidir.

Öncelikle Ticaret Bakanlığından aşağıdaki belgeler sunularak ihracat izin belgesi (comptoir d'achat et d'exportation d'or) alınmalıdır:

- ✓ Ticaret, Tüketim ve Rekabet Genel Müdürlüğüne (DGCC) başvuru dilekçesi (200 FCFA)
- ✓ Şirket Ana Sözleşmesi (Statuts de la societe) (Noter)
- ✓ Vergi Kimlik Kartı (NIF)
- ✓ Vergi bürolarından alınacak İthalat-İhracat Patent Belgesi,
- ✓ Ticaret Mahkemesinden alınacak Ticari Sicil Kaydı (RCCM -Registre du Commerce et du crédit mobilier)
- ✓ API MALI tarafından verilen NINA (Numéro d'Immatriculation national) numarası,
- ✓ Yerel bir bankaya yatırılan 10 milyon FCFA teminat,
- ✓ Şirket yöneticisinin kimlik kartı veya pasaportu

Ulusal Jeoloji ve Maden Müdürlüğü (DNGM) veya onaylı bir uzman tarafından verilen titrasyon sertifikasının alınması gerekmektedir.

Maliye Bakanı veya temsilcisinden önceden izin alınması gerekmektedir.

Mali'den altın ithal etmek isteyen firmalar, ihracatçı firmadan aşağıda yer alan belgeleri mutlaka talep etmelidir. Öncelikle altın alınacak firmanın ihracat izin belgesine sahip olması gerekmektedir. İhracatçı firma belirtilen belgelerin tümünü sunsa bile, Mali Ticaret Bakanlığından belgelerin doğrulanması önem arz etmektedir.

- ✓ Ticaret Bakanı tarafından imzalanan altın hesabı açma iznine ilişkin kararname;
- ✓ DNGM (Ulusal Jeoloji ve Maden Müdürlüğü) tarafından verilen teknik yeterlilik belgesi;
- ✓ yerel bir banka tarafından verilen 10.000.000 değerinde teminat mektubu,
- ✓ İthalat-İhracat Patent Belgesi,
- ✓ API MALI tarafından verilen NINA (Numéro d'Immatriculation National) numarası,
- ✓ Ticaret Mahkemesi tarafından verilen Ticari Sicil Kaydı (RCCM -Registre du Commerce et du crédit mobilier)

Gümrük Vergileri

ECOWAS ülkeleri, üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatında "ortak gümrük tarifesi (TEC)" uygulamaktadır. Mali, ECOWAS ortak gümrük tarifesini 1 Ocak 2015'ten bu yana beş oranda (sıfır,% 5,% 10,% 20 ve % 35) uygulamaktadır.

Mali 28 Ocak 2024 tarihinde Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğundan (ECOWAS) çekilme kararı almıştır. Ancak Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (WAEMU) üyeliği devam etmektedir. WAEMU ülkeleri de ECOWAS ortak gümrük tarifesini uygulamaktadır. Dolayısıyla Mali'nin de aralarında olduğu WAEMU üye ülkeleri ECOWAS gümrük tarifesini uygulamaya devam etmektedir.

Malın Tanımı	Kategori	Gümrük Vergisi Oranı
İlaç, kitap, gazete, bazı gübreler gibi temel sosyal ürünler	0	0
İlk kullanım malzemeleri, hammaddeler, donanım cihazları, ara mallar vb. (kısa ve orta vadede topluluk bölgesinde üretilemeyecek nitelikte)	1	5
Kısa vadede üretilmesi mümkün yarı mamul ürünler, ara mallar vb.	2	10
Nihai tüketim malları	3	20
Bölgenin kalkınması için stratejik önemi olan özel mallar	4	35

Ayrıca, gümrük vergileri dışında ithalatta diğer vergi ve harçlar da tahsil edilmektedir. Bunlar: *Katma Değer Vergisi*: % 18 olarak uygulanmaktadır.

Redevance Statistique (RS): % 1 İstatistik Vergisi

Prelevement Communautaire de Solidarite (PSC): % 0,8 Topluluk Dayanışma Vergisi

Prélèvement Communautaire (PCC): % 0,5 ECOWAS (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu) Topluluk Vergisi

Impôt spécial sur certains produits (ISCP): %5 - %50 Bazı Ürünler için Özel Vergi:

Belirli ürünler üzerinden alınan özel vergi (ISCP), bazı ithal mallar (WAEMU menşeli olanlar dâhil) ve yerli mallar üzerine % 5 ila % 50 oranları arasında uygulanmaktadır. Petrol ürünleri üzerine uygulanan özel vergi oranı, sigorta ve navlun dâhil mal bedelinin % 5'i ile % 125'i arasında değişmektedir.

Belirli ürünlerden alınan özel tüketim vergisi (ISCP)

Ürün	Oran (%)
Kola cevizi	20
Alkolsüz içecekler (su hariç)	12
Alkollü içecekler	50
Tütün ürünleri	
İnce ve kısa puolar, lüks sigaralar, kategori 1 sigaralar, kategori 2 sigaralar	32
Kategori 3 sigaralar	22
"Pestil" tütün, diğer	32

Silahlar ve mühimmat:	
Silahlar	40
Mühimmat	40
Biyolojik olarak çözünebilir plastik poşetler	10
Madencilik ürünleri:	
Mermer, altın külçesi	5
Taşıtlar:	
13 veya üzeri beygir gücüne sahip yolcu araçları	5

Bunlara başka vergiler de eklenebilmektedir:

Taxes d'Ajustement à l'Importation (TAI): İthalatı Düzenleme Vergisi

Taxe complémentaire de Protection (TCP): Tamamlayıcı Koruma Vergisi

İç Vergiler ve Oranları

Doğrudan vergiler (*les impôts*):

1. Gelir Vergileri

1.1. Bordro Vergisi (*Impôt sur les traitements et Salaires*)(ITS)

Kamu ve özel işverenler tarafından doğrudan veya bir üçüncü taraf aracılığıyla yıl içinde çalışanlara ödenen tüm tutarlara bordro vergisi uygulanır.

1 Temmuz 2015 tarihi itibarıyla vergilendirilebilir gelire (FCFA) uygulanan oranlar her bir gelir grubu için aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

0-330.000	: % 0
330.001-578.400	: % 5
578.401-1.176,400	: % 12
1.176.001-1.789.733	: % 18
1.789.734-2.384.195	: % 26
2.384.196-3.494.130	: % 31
3.494.130 ve fazlası	: % 37

Asgari Ücret 1 Ocak 2016'dan itibaren:

- saatlik ücret: 230,77 FCFA

- aylık oran: 40.000 FCFA'dır.

1.2. Gayrimenkul Sermaye Gelir Vergisi (*Impôt sur les revenus fonciers*)(IRF)

Gayrimenkullerden elde edilen gelirlere uygulanan vergi türüdür. Vergi oranı kalıcı veya yarı kalıcı binalarda %12'i, diğer binalarda ise %8'dir.

1.3. Menkul Kıymetler Gelir Vergisi (*L'impôt sur les revenus de valeurs mobilières*)(IRVM)

Menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere uygulanan bir vergi türüdür.

1) Şirketlerce dağıtılan temettüler için %10.

Kamu Tasarrufları ve Finansal Piyasalar Bölgesel Konseyi (CREPMF) tarafından onaylanan borsa şirketleri tarafından dağıtılan temettülerde bu oran %7'ye düşürülür.

2) Tahvil getirisi için %6.

Tahvillerin Devlet veya kamu idareleri ve alt kuruluşları tarafından ihraç edilmesi halinde ve vadesi beş yıldan on yıla kadar olmak kaydıyla bu oran %3'e indirilir. Devlet veya kamu idareleri ve alt kuruluşları tarafından ihraç edilen tahvillerin vadelerinin on yılı geçmesi halinde %6 olan oran %0'a indirilir.

3) Merkezi Mali'de bulunan veya Mali'de iş yapan şirketler tarafından sözleşmeye bağlanan kredilerle ilgili olarak kıymetli evrakla temsil edilen tahvillerden elde edilen faiz, borç ve diğer gelirler için %13.

4) Vadesiz veya vadeli mevduat ve cari hesaplardan faiz, borç ve diğer gelirler için % 9 vergi alınır.

5) Alacaklılara ve tahvil sahiplerine ödenen tahsisler için %15.

6) Bunların haricindeki tüm menkul kıymet geliri %18'lik vergiye tabidir.

1.4.Sınai ve Ticari Gelir Vergisi (*Impot sur les benefices Industriels et Commerciaux*):

Sınai ve ticari kârlara uygulanan vergilendirme sistemi 2 rejime dayanmaktadır:

1° vergi hariç yıllık cirosu 50.000.000 FCFA'dan az olan şirketlere uygulanan sentetik vergi rejimi;

2° Reel kar rejimi:

a) Yıllık cirosu, vergi hariç 50.000.000 FCFA ve üzeri olan vergi mükelleflerine;

b) vergi danışmanları, yeminli muhasebeciler ile Yatırım Kanunu kapsamında kurulmuş şirketlere;

c) normalde sentetik vergiye tabi olan ancak reel vergi rejimi seçeneğini kullanan işletmelere uygulanır.

1.4.1.Sentetik vergi rejimi:

Ticari veya sınai faaliyetlerle uğraşan ve cirosu 50.000.000 FCFA'dan az olan şirketlere uygulanır. Vergi oranı % 3 olarak belirlenmiş olup, şirket cirosu üzerinden hesaplanmaktadır.

Şirket cirosunun 50 milyon FCFA olan limiti aşması halinde, şirket gelirleri otomatik reel kar vergi rejimi kapsamında vergilendirilir. Bu durumda ödenen sentetik vergisi ödenecek vergiden düşülür. Sentetik vergi rejiminden ancak, sonraki iki yıl içinde elde ettikleri ciro 50.000.000 FCFA'nın altında kalırsa yeniden yararlanabilirler.

1.4.2.Reel kâr vergi rejimi :

Reel kar vergi rejimi, basitleştirilmiş reel ve normal reel olarak ikiye ayrılır:

Basitleştirilmiş reel kâr vergi rejimi

Vergiye tabi kişiler

Basitleştirilmiş reel kâr rejimi aşağıdaki işletmeler için geçerlidir:

a) KDV hariç, yıllık cirosu 50.000.000 FCFA ve 250.000.000 FCFA arasında olan işletmeler;

b) Sentetik vergi rejimine giren ancak basitleştirilmiş reel kâr vergi rejimine tabi olma seçeneğini kullananlar.

Otomatik olarak sentetik vergi rejimine giren kişiler, her yıl 1 Kasım'dan önce reel kâr vergi rejimine tabi olmayı tercih edebilir. Bu seçenek, takip eden yılın 1 Ocak tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Üç yıl boyunca tercih edilen rejim değiştirilemez. Bu sürenin sonunda, cironun reel vergi rejimine tabi olma sınırının altında kalması durumunda, vergi mükellefi tarafından Vergi Merkezine açıkça bildirimde bulunulabilir.

Fesih, yukarıda belirtilen ardışık üç yılın sonunu takip eden Ocak ayında yapılmalıdır.

Birbirini izleyen üç mali yıl boyunca cironun 50.000.000 FCFA altına düşmesi durumunda ve faaliyetin gerçekleşmesi şartıyla, işletme, sentetik vergi rejimine tabi tutulur.

Normal reel kâr vergi rejimi

KDV hariç olmak üzere, şirket cirosunun 250.000.000 FCFA'dan fazla olması halinde şirket karı üzerinden %30 olarak uygulanır. Basitleştirilmiş reel vergi rejiminden farklı olarak bu rejime dahil olan bir firmanın, ilerleyen yıllarda cirosunun 50.000.000 FCFA'ya düşmesi halinde bile başka bir rejime geçmesi mümkün değildir.

1.5. Tarımsal faaliyet kazanç vergisi (*Impots sur les benefices agricoles*)

Mali'de gerçek kişiler, kamu veya özel şirketler tarafından yürütülen tarımsal faaliyetlerden elde edilen gelirlere uygulanan vergi türüdür. Tarımsal kâr vergisi, genel olarak işletmenin cirosunu dikkate almadan tarımda var olan meyve ağaçları, yetiştirilen toprak (hektar), kesilen toplam ağaç sayısı, damızlık veya satılmaya hazır hayvan sayısına göre hesaplanır. Oranlar tarım, orman ve hayvancılık bölge komisyonu tarafından belirlenir. Teknoloji inovasyonu geliştirenler bu oranlardan % 5'lik bir indirimden faydalanabileceklerdir. Kişinin reel kâr rejimine tabi olmayı seçmesi durumunda, gelirler üzerinden % 10 vergi oranı uygulanacaktır.

1.6. Gerçek kişilerin yaptığı devir işlemlerinden elde edilen kazançlar üzerinden alınan vergi (*taxe sur les plus values de cession réalisées par les particuliers*):

Gerçek kişilerin mülkiyet devrinden (bina, arsa), varlık veya hakların (menkul kıymet) satışından elde ettikleri kâr üzerinden sermaye kazancı vergisi uygulanmaktadır. Uygulanmakta olan vergi oranları aşağıdaki belirtilmiştir:

- Hisse devri ve pay senedi satışı sırasında elde edilen sermaye kazancına % 7
- Tahvil devredilmesinden elde edilen kazançta % 5
- Kısa vadeli sermaye kazançları sağlayan diğer menkul kıymetlerde % 15
- Uzun vadeli sermaye kazançları sağlayan diğer menkul kıymetlerde % 5

1.7 Yabancı yatırımcının yaptığı devir işlemlerinden elde edilen kazançlar üzerinden alınan vergi (*taxe sur les plus values de cession réalisées par les non-residents*)

Mali vatandaşı olmayan gerçek veya tüzel kişilerin, Mali'de kayıtlı şirketinin haklarını devretmesi, satması veya değiştirmesi sonunda elde ettiği kazançlar % 15 oranında bir vergiye tabi tutulur.

2. Patent ve lisans katkıları (*contribution des patentes et licences*)

Her ticari veya sınai faaliyet yürüten, meslek icra eden Malili veya yabancı kişi patent katkı payı ödemekle yükümlüdür.

2.1 Patent katkısı

Patent katkıları ödeyen tüccar, nakliye şirketleri, oteller, barlar, sinai ürün üreticileri, banka, casino, girişimciler, maden şirketleri vb. faaliyet gösterdikleri yere uygulanan kira bedeli üzerinden % 10 olarak uygulanır.

2.2 Lisans katkıları

Alkollü içecek satan işletmeler ve kişiler lisans katkısı ödemek zorundadır. Vergi oranı bölgeye göre değişmektedir.

3. Götürü gelir vergisi

3.1 Yol vergisi (*la taxe sur la voirie*):

Yol vergisi, patente tabi gerçek veya tüzel kişiler ve bir imtiyaz dahilinde yaşayan aileler tarafından ödenir. Patent katkılarında belirlenen tutar üzerinden % 5 olarak hesaplanır.

Bamako'da yaşayan aile başına 3.000 FCFA

Bamako dışında yaşayan aile başına 2.000 FCFA

3.2 Bölgesel ve yerel kalkınma vergileri (*taxe de developpement regional et local*)

14 yaşından büyük ve Mali'de yaşayan bireyler tarafından ödenen bir vergidir. Yaşanılan bölgeye göre 875-3.000 FCFA arasında belirlenmiştir.

3.3 Hayvan sahiplerine uygulanan vergi (*taxe sur le betail*)

Yetiştirilen her bir canlı hayvan başına aşağıdaki tutarlarda alınan bir vergidir.

At: 800 FCFA

Deve: 300 FCFA

Sığır: 250 FCFA

Eşek: 100 FCFA

Keçi/Koyun: 50 FCFA

4. Doğrudan vergilere benzer vergiler (*Impots assimilés aux impots directs*):

4.1 İşverenler tarafından ödenecek sabit oranlı katkı payı (CFE)

Kurumlar vergisi veya sinai ve ticari gelir vergisi ile tarımsal kar vergisine tabi olan tüm kişi ve şirketler bu katkıya tabidir. İşveren tarafından çalışanların brüt ücret/maaşları üzerinden % 3,5 olarak ödenen bir vergidir.

4.2 Ateşli silahlara uygulanan vergiler (*taxe sur les armes a feu*)

Tabanca: 5.000 FCFA

Kalibre 7mm'den büyük :7.500 FCFA

5.5 mm-6 mm karabin: 1.250 FCFA

9-12-14 mm karabin: 1.250 FCFA

Diğer silahlar: 5.000 FCFA

4.3 Motorlu taşıt vergisi (*taxe sur les vehicules autonmobiles*)

Otomobiller:

2 ila 6 CV : 7.000 FCFA

7 ila 9 CV : 13.000 FCFA

10 - 14 CV : 32.000 FCFA

15 - 19 CV : 50.000 FCFA

20 CV ve üzeri :75.000 FCFA

2 ya da 3 tekerlekli motorlu taşıtlar:

50cm³ altı : 3.000 FCFA

50-125 cm³ : 6.000 FCFA

125cm³ üzeri : 12.000 FCFA

4.4 Bisiklet vergisi

Bamako için : 1.500 FCFA

Diğer bölgeler için: 1.000 FCFA

4.5 Karayolu taşımacılığı vergisi

Karayolu taşımacılığı vergisi, Mali'de dolaşımda veya kayıtlı olan nakliye, ticari taşımacılık amaçlı kullanılan kara taşıtlarına uygulanır. Ödenen vergi oranları taşıtın cinsi ve yaşına göre 33.000 – 414.000 FCFA arasında belirlenmektedir.

4.6 Mesleki eğitim vergisi (Taxe sur la formation professionnelle)

Mesleki Eğitim Vergisi, kurumlar vergisi veya sınai ve ticari gelir vergisi ile tarımsal kar vergisine tabi olan kişilerden alınır. Her bir çalışan personelin brüt maaşı üzerinden % 2 oranında işveren tarafından ödenen bir vergidir.

4.7 Genç istihdam vergisi:

Kurumlar vergisi, sınai ve ticari gelir vergisi ile tarımsal kar vergisine tabi olan kişilerden alınır. Her bir çalışan personelin brüt maaşı üzerinden % 2 oranında işveren tarafından ödenen bir vergidir.

4.8 Emlak vergisi:

Emlak vergisi, vergilendirmeden önceki yılın 1 Ocak tarihinde ilgili binaların yıllık kira değeri üzerinden % 3 olarak ödenen bir vergidir.

Dolaylı Vergiler (les taxes):

1.Katma Değer Vergisi

Genel KDV oranı % 18 olması rağmen bazı mal gruplarında (*ağırlıklı 85 ve 84 GTİP kodlu*) % 5 olarak uygulanmaktadır.

23 Aralık 2011 tarihli ve 2011-078 sayılı Kanun, önceden KDV'den muaf tutulmuş bazı ürünler, satışlar veya hizmet faaliyetleri üzerine indirilmiş %5'lik bir oran uygulamaya koymuştur. İhracatta KDV uygulanmamaktadır. İthalat üzerine uygulanan KDV ise sigorta ve navlun dâhil mal bedeli ve ithalat vergisi toplamı baz alınarak hesaplanmaktadır. Yerel ürünlerin vergi matrahı satış fiyatı veya tahsis bedelidir.

2.Özel vergi (*impot special sur certains produits*)

Alkollü içecekler (% 50), alkolsüz içecekler (% 12), kola fıstığı (% 20), tütün-sigara (% 32), silah ve mühimmat (% 40), mermer ve altın külçeleri (% 5) ve gücü 13 HP'den büyük olan motorlu taşıtlara (% 5) belirli oranlarda uygulanan özel bir vergidir.

3.Finansal faaliyetlere uygulanan vergi oranı (*taxe sur les activités financières*)

Finansal faaliyetlere uygulanan vergi oranı % 17 olarak belirlenmiştir. Bu oran ihracat satışlarını finanse eden tüm işlemlerde alınan faiz, komisyon ve ücretler için % 15'tir.

4. Petrol ürünlerine uygulanan vergi (taxe sur les produits petroliers)

27.10.00 GTİP numaralı petrol ürünlerine yönelik Maliye Bakanlığınca belirlenen oranda uygulanan bir vergidir.

5.Uçak biletlerinden alınan katkı payı (contribution de solidarité sur les billets d'avions)

Ekonomi sınıfında ECOWAS üyesi bir ülkeye seyahat eden yolcu başına 500 FCFA, ECOWAS harici bir ülkeye yolculuk etmesi halinde 2.000 FCFA;

Business sınıfında ECOWAS üyesi bir ülkeye seyahat eden yolcu başına 4.000 FCFA, ECOWAS harici bir ülkeye yolculuk etmesi halinde 2.000 FCFA olarak alınan bir katkı payıdır.

6.Halka açık telekomünikasyon ağına erişim vergisi (Taxe sur l'accès au réseau des telecommunications ouvert au public): (%5)

7.Maden Kanununda yer almayan altın ve diğer madencilik ürünleri ihracatçıları tarafından ödenecek vergi: (%2)

VERGİ MUAFİYETLERİ

Gayrimenkul Sermaye Gelir Vergisi muafiyet koşulları:

- Sahibinin ve/veya sahibinin bakmakla yükümlü olduğu aile üyeleri tarafından kullanılan mülkler;
- Söz konusu taşınmazın, mal sahibi çalışanları tarafından kullanılması halinde;
- Kurumlar vergisine tabi bir şirketin bilançosunda varlık olarak kaydedilen mülkler.
- Demiryolları

Menkul Kıymetler Gelir Vergisi muafiyet koşulları:

- Devletin veya belediyelerin imtiyazlı şirketleri
- Toplu Yatırım Teşebbüsleri tarafından dağıtılan ve Bölgesel Kamu Tasarruf ve Finansal Piyasalar Konseyi tarafından onaylanan diğer menkul kıymet gelirleri,
- Vadesi on yıldan fazla olan devlet, bölgeler ve komünler tarafından verilen tahvillerden elde edilen gelirler

Sınai ve Ticari Gelir Vergisi muafiyet koşulları:

- Tarımsal kredi birlikleri
- Tarımsal kooperatif toplulukları, genel tarımsal çıkar birlikleri, tarımsal karşılıklı sigorta ve reasürans şirketleri
- Kar amacı gütmeyen kamu kuruluşları
- Karşılıklı yardım kuruluşları
- Yerel otoriteler, belediye birlikleri ve kar amacı gütmeyen kamu hizmetleri sunan kuruluşlar
- Ticari faaliyetlerde bulunmayan ticaret, sanayi, sanatkâr ve tarım odaları

- Sabit ve değişken sermayeli yatırım ortaklıkları, portföyünün net gelirinden elde edilen kârın bir kısmı veya bu portföyün bir parçasını oluşturan menkul kıymetlerin satışından elde ettikleri sermaye kazançlar

KDV muafiyet koşulları:

- Yasal olarak kurulmuş kar amacı gütmeyen kuruluşlar ile film kulüpleri, kültür merkezleri ve ulusal müzeler tarafından normal faaliyetleri çerçevesinde yapılan satışlar ve hizmetler
- Kanunda sayılan belirli ürünler¹ (vitaminler, ilaçlar 30.01-30.02-30.03-30.04-30.05-30.06, gübre, yenilenebilir enerji ekipmanları vb.)
- İkinci el taşınır mal satışları
- İşlenmemiş tarım ve su ürünleri, çiğ et ve sakatat
- Devlet, mahalli idareler ve sınai veya ticari nitelikte olmayan kamu kuruluşları tarafından yapılan satış ve devirler ile sağlanan hizmetler
- Özgün eserler yaratan sanatçının satışları
- Spesifik vergiye tabi faaliyetler ve hizmetler
- Engelli grupları veya dernekleri tarafından yapılan satışlar ile sağlanan her türlü hizmet
- Sağlık ve veterinerlik hizmetleri
- Onaylı kuruluşlarda verilen öğretim faaliyetleri
- Periyodik yayın basımına ilişkin hizmetler
- Hastanelerde, okul ve üniversite kantinlerinde yemek ve alkolsüz içecek temini;
- Tarihi anıtlara ve ulusal müzelere, hayvanat bahçelerine yapılan ziyaretlere ilişkin makbuzlar
- Cenaze hizmetleri
- Yabancı noktalara hizmetleri, tüm hizmetlerin en az %80'ini oluşturan havayolu şirketlerine yönelik uçaklarla ilgili sağlanan hizmetler

Tarımsal faaliyet kazanç vergisi muafiyet koşulları:

- İlk hasattan ve çiftlik hayvanlarının ilk satışından itibaren beş yıl boyunca vergiden muafiyet söz konusudur.

Patent ve Lisans Katkısı muafiyetleri:

- Patent katkılarında tabi 40 yaşından küçük gerçek veya tüzel kişilere ilk takvim yılı için %100 muafiyet, ikinci takvim yılı için %50 muafiyet, üçüncü takvim yılı için %25 oranında muafiyet tanınır.
- Kar amacı gütmeyen ve sadece alkolsüz içecekler satan kulüpler, spor, kültür ve diğer eğlence kuruluşları muafittir.

Yerel ve bölgesel kalkınmaya ilişkin vergilerden muaf kişiler:

- Askerler
- İhtiyaç sahipleri (geliri veya kazancı olmayanlar)
- Öğrenciler
- 60 yaş üstü kişiler

---

¹ Vergi Kanununun 195. Maddesinin (IV) numaralı fıkrasında belirtilen ürünlere bu linkten ulaşılabilir: https://www.dgi.gouv.ml/CGI/#_Toc504511805

- Engelliler
- Diplomatlar
- En az 4 doğum yapmış olan kadınlar

Silah Vergisi muafiyet koşulları:

- Memurların hizmet faaliyeti için kullanılan veya orduya ait tabancalar
- Birlik, polis veya diğer herhangi bir kamu gücünün kullanımında olan ateşli silahlar
- Kullanılmadıkları sürece ticari mağazalarda ve depolarda bulunan silahlar

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Mali'deki ulusal standardizasyon kuruluşu, AMANORM'dur (Agence Malienne de Normalization et de Promotion de la Qualité - Mali Standardizasyon ve Kalite Teşviki Ajansı). AMANORM, standartlaşma ve kalite teşviki politikasının uygulanmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. DTÖ Ticarete Teknik Engeller (TBT) Anlaşması açısından ulusal bildirim noktasıdır. Standardizasyon, kalite geliştirme, sertifikasyon ve akreditasyon açısından çalışmalar yapmakta ve bu alanlardaki tüm faaliyetleri koordine etmektedir. Temel görevleri:

- Şirketleri üretim sistemlerinin ve ürünlerinin sertifikasyonunda desteklemek
- Akreditasyon sürecinde laboratuvarları, denetim ve sertifikasyon kuruluşlarını desteklemek
- Standardizasyon ve kalite teşviki ile ilgili tüm belgeleri yönetmek ve yayımlamak
- Şirketleri ve laboratuvarları standardizasyon, kalite güvencesi, kalite yönetimi ve kalite araçları, sertifikasyon ve akreditasyon konusunda bilgilendirmek, onlara yardımcı olmak ve tavsiyelerde bulunmak
- Standardizasyon, kalite geliştirme, sertifikasyon ve akreditasyon konularında tüm eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetlerini yürütmek
- Standartlara uygunluk ulusal işaretini oluşturmak ve kullanımını yönetmek. (Bu kapsamda AMANORM, Kasım 2015'te Malinormu (MN) oluşturmuştur.)

2015 yılında Mali kendi üretim sektörünü rekabetçi kılabilmek için ulusal kalite teşviki politikasını kabul etmiştir. Bu amaçla altyapısını güçlendirmiş, kalite standartlarını kontrol etmeye başlamış ve ilgili uluslararası yükümlülüklerine istinaden iyi uygulamaları benimsemiştir.

Mali uluslararası standardizasyon çalışmalarında da aktif bir şekilde yer almaktadır. AMANORM, ISO, ECOWAS Standartları Uyumlaştırma Programı (ECOSHAM), ECOWAS Kalite Politikası (ECOQUAL) ve Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (UEMOA) Kalite Politikası, İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC), Codex Alimentarius ve Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesine taraftır.

Standardizasyon sistemi 17 Eylül 1992 tarihli ve 92-013/AN-RM sayılı Kanun ile 1 Aralık 1992 tarihli ve 92-235/P-RM sayılı Uygulama Kararnamesi ile düzenlenmektedir.

Mali standartların hazırlanması, kabulü ve uygulanmasında DTÖ'nün İyi Uygulamalar Kodunu kabul etmiştir. AMANORM bünyesinde Ulusal Standartlaşma ve Kalite Kontrol Konseyi (CNNCQ), standartların/teknik düzenlemelerin kabulüyle ilgili tüm faaliyetleri koordine

etmektedir. Standartların belirlenmesinden ve gözden geçirilmesinden sorumlu 12 Teknik Komite bulunmaktadır. Her komite, hükümet temsilcileri, tüketici dernekleri temsilcileri, uzmanlar ve STK'lardan oluşur. Komiteler aşağıdaki alanlarda çalışmalarını yürütmektedir:

- Tahıl ve tahıl ürünleri
- Meyve, sebze ve yağlı tohumlar
- Tekstil, hayvan postu ve derisi
- Kimyasallar ve çevre
- İnşaat mühendisliği ve yapı malzemeleri
- Hayvansal gıda maddeleri
- Elektroteknik endüstrisi
- Ulaşım
- Biyoyakıtlar
- Ulusal eğitim
- Oteller ve restoranlar, turizm
- Sağlık ve kamu sağlığı

İlgili standartların uygunluk değerlendirmesi ve belgelendirilmesi için Mali'de, "MN" ticari markasını belgelendiren kuruluş, AMANORM ve birkaç laboratuvarıdır. Bu laboratuvarlardan sadece Ulusal Sağlık Laboratuvarı (LNS), gıda mikrobiyolojisine istinaden TUNAC tarafından 2013 yılında akredite edilmiştir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Denetim yapan Kurum ve Kuruluşlar

Ulusal Gıda Güvenliği Kurumu (ANSSA) 2003 yılında kurulmuş olup, gıda güvenliğinden sorumlu kurumdur.

Temel görevleri:

- Gıda güvenliğiyle ilgili tüm faaliyetleri koordine etmek;
- Kontrol birimlerine teknik ve bilimsel destek sağlamak;
- Düzenlemelerin geliştirilmesi için gerekli teknik ve bilimsel desteği sağlamak
- Gıda güvenliğiyle ilgili ortaya çıkabilecek sağlık risklerini değerlendirmek:
  - ✓ İnsanlar ve hayvanlar için yiyecekler;
  - ✓ İnsan ve hayvan tüketimine yönelik su;
  - ✓ Üretim, işleme, muhafaza, nakliye süreçleri ve koşulları,
  - ✓ Gıdanın depolanması ve dağıtımı;
  - ✓ Gıda katkı maddeleri;
  - ✓ Veterinerlik ve bitki sağlığı ürünleri kalıntıları ve diğer kirleticiler;
  - ✓ Gübre artıkları ve mahsul destekleri;
  - ✓ Ambalaj ve malzemeler

Bu Kurum aynı zamanda epidemiyolojik gözetim ve gıda hijyenini izleme yapılarına teknik ve bilimsel destek de sağlamaktadır. ANSSA, Ulusal Kodeks Komitesi (CNC)'nin Sekretarya görevini de yürütmektedir.

Ulusal Sağlık Müdürlüğü (DNS), Kamu Hijyeni ve Sanitasyon Bölümü aracılığıyla altyapı, malzeme ve ekipman, ulaşım araçları, personel, su ve gıda maddelerinin hijyen kontrolünde rol oynamaktadır.

Ulusal Veterinerlik Hizmetleri Müdürlüğü (DNSV), hayvan sağlığının, hayvan yemlerinin ve hayvan kaynaklı gıda ürünlerinin güvenliğini sağlayan tedbirleri uygulamaktan sorumludur.

Ulusal Tarım Müdürlüğü (DNA), bitkilerin ve bitki ürünlerinin sağlık açısından denetlenmesinden, girdi kalitesinin kontrol edilmesinden sorumludur.

Test ve Kontrol Laboratuvarları

- Ulusal Sağlık Laboratuvarı (LNS)

Mali'de ithal edilen veya üretilen tedavi amaçlı olan ilaçların, yiyeceklerin, içeceklerin veya diğer maddelerin kalitesini sağlık açısından kontrol etmektir.

- Merkezi Veteriner Laboratuvarı (LCV)

Halk sağlığını korumak amacıyla, hayvan hastalıkları taraması yapılması, mikrobiyolojik analiz yapılması ve gıdalardaki kontaminantların araştırılmasından sorumludur.

- Hayvansal Besin Laboratuvarı (LNA)

Kırsal Ekonomi Enstitüsü'nün (IER) merkezi laboratuvarlarından biridir; gıdaların besin değerinin belirlenmesi, mikotoksinler ve gıdalardaki pestisitlerin araştırılmasından sorumludur.

- Ulusal Su Laboratuvarı (LNE)

31 Ekim 1990 tarih ve 90-51 / P-RM sayılı Kanun ile oluşturulan Su Kalitesi Laboratuvarı, 2008 yılında Ulusal Su Laboratuvarı adını almış olup, suyun fizikokimyasal ve bakteriyolojik analizinden sorumludur.

Zorunlu Belgeler

14 Haziran 2011 tarihli ve 028 sayılı Kanun ile 14 Temmuz 2011 tarihli ve 440-P-RM sayılı Uygulama Kararnamesi, Mali'de hayvan kaynaklı gıda ürünlerinin ve hayvan yemlerinin kontrolüne ilişkin kriterleri belirler.

Hayvanların (evcil veya yabani) ve hayvansal ürünlerin ithalatında, menşe ülke tarafından düzenlenen bir sağlık sertifikasının sunulması gerekir. Ayrıca hayvanların ve hayvansal ürünlerin ithalatı, Ulusal Veterinerlik Hizmetleri Müdürlüğü'nün kontrolüne tabidir. Sertifikası olmayan hayvanlar karantinaya alınır, karantina süresi 15 ila 45 gün arasında değişir ve masrafları hayvan sahibi tarafından karşılanır.

3 Haziran 2002 tarihli ve 02-013 sayılı Kanun ve 02-305 sayılı Uygulama Kararnamesi uyarınca, bitkilerin ithalatı veya ihracatı için bir bitki sağlık sertifikası gerekir.

Bitkisel ürünlerin ithalatı için hem Ulusal Tarım Müdürlüğü (DNA) tarafından düzenlenen bir izin hem de ihraç eden ülke tarafından düzenlenen bir Bitki Sağlık Sertifikası gerekir. Bu belgelerin varlığı, ithalatta uygunluk denetiminden muafiyet sağlamaz.

5 Haziran 2015 tarihli ve 2015-1535/MCI/MEF-SG sayılı Bakanlıklar Arası Karar ile, ithalatı mutlak yasak olan ve izne tabi ürünler belirlenmiştir. İthalatı yasak ürünler ithalat rejimi bölümünde belirtilmiştir.

İthalatı İzne Tabi Ürünler:

Belgelendirme Talep Edilen Ürünler	Gerekli Belgeler ve Mahiyeti
Laboratuvar kullanımı için potasyum bromat	Sağlık Bakanlığında izin
İnsanda kullanım için ilaçlar	Sağlık Bakanlığında izin
Veterinerlik kullanımı için ilaçlar	Sağlık ve Hayvancılıktan sorumlu Bakanlıklardan ortak izin
Canlı büyükbaş hayvanlar, büyükbaş hayvan embriyoları ve yumurtaları	Hayvancılıktan sorumlu Bakanlıktan izin
Büyükbaş hayvanlar ve av eti dışındaki etler	Menşe Ülkeden İzin veya Sağlık Sertifikası
Gıda katkı maddeleri	Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan liste
İnsan tüketimi için amaçlanmamış iyotsuz tuz	Ticaret Bakanlığında izin
Sigara, tütün ve diğer tütün ürünleri	Ticaret Bakanlığında izin
Büyükbaş hayvan dışındaki sığır transit geçişleri veya canlı hayvan ithalatı	Hayvan Sağlık Sertifikası
Üreme amaçlı sperm	İthal eden ülkenin ulusal resmi kataloğuna kayıt ve Hayvan Sağlık Sertifikası Arzı
Bitkiler	Bitki Sağlık Sertifikası veya Menşe Belgesi Arzı
Bitki tohumları	İzin veya Menşe Belgesi
Brüt araç ağırlığı 3,5 ton veya üzeri olan motorlu taşıtlar	Ulaştırma Bakanlığında izin
Ozon tabakasını incelten maddeler	Çevre Bakanlığı tarafından hazırlanan liste
Böcek öldürücü ilaç (DDT)	Çevre Bakanlığında izin
Siyanür	Maden Bakanlığı veya Sağlık Bakanlığında izin
Silahlar ve mühimmat	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Patlayıcılar ve bunların kullanılması için kitler	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan ve Maden Bakanlığında izin
HF telsiz takımları	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
VHF telsiz takımları	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
UHF karadan havaya telsiz takımları	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin

Telsiz iletim istasyonları	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Uydu linki ekipmanları	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Elektronik ve elektromanyetik engelleme sistemleri	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Gözlem dronları	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Kara gözetleme radarı	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Hava gözetleme radarı	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Yön bulma sistemleri	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Elektromanyetik dalgaları arama sistemleri	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Gece görüşlü dürbünler	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Lazerli uzaklıkölçerler	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Metal detektörleri	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
6 CC veya üzeri tek veya çift kabinli kamyonetler	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Taşınabilir manyetik detektörler	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Mayın çıkarma kitleri	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Parça tesirini önleyici mayın çıkarma giysileri	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Elektrikli ve piroteknikli fünyeler	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Ateşleme fitilleri	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Yavaş fünyeler	Güvenlikten sorumlu Bakanlıktan izin
Askeri kullanım amaçlı kumaşlar, giysiler ve aksesuarlar (kamuflej amaçlı)	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Askeri teçhizat için yedek parçalar	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin
Askeri kullanım amaçlı bereler, kar maskeleri, takkeler, baretler, şapkalar, kepler ve başa giyilen diğer ürünler	Savunmadan sorumlu Bakanlıktan izin

İthalat Denetimleri

Modern İthalat Kontrol Programı (PMCI)

Mali'de, sevk öncesi inceleme faaliyetleri 31 Aralık 2017'de sona erdirilmiş; malların gümrük bölgesine varışta tarandığı yeni bir risk esaslı denetim sistemine geçilmiştir. Ayrıca denetim faaliyetlerini yürütmek amacıyla İthalat İşlemleri için **Teknik Uzmanlık Merkezi'nin (CET)** kurulması kararlaştırılmıştır.

Teknik Uzmanlık Merkezi, ithalatçı veya temsilcisi tarafından sağlanan belgelerden veya risk analiz sistemi üzerinden malların sınıflandırmasını ve değerini belirler. Ancak tarife pozisyonu ve gümrük değerinin belirlenmesi Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün yetkisindedir.

1 Ocak 2018 tarihinden itibaren geçiş döneminde yetkili gözetim şirketi Bureau Veritas, CET'in

oluşturulması ve yürütülmesinden sorumludur. Mali Ulusal İşverenler Konseyi (CNPM), CET'in oluşturulması ve işletilmesi yoluyla yeni kontrol yöntemlerini uygulamaya koyar koymaz geçiş dönemi uygulaması sona erecektir.

Bureau Veritas Mali, daha önce sevk öncesi inceleme sistemi çerçevesinde sunulan aşağıda belirtilen ticari belgeler temelinde doğrulama hizmeti sunmaktadır.

İthalat Niyet Beyannamesi

Nihai Fatura

eki listesi

Taşıma Belgesi

Getirilen yenilikler aşağıdaki gibidir:

- Bilgi yönetimi ve beklenen bilgilerin otomatik ve fiziki risk analizi;
- istihbarat;
- Sınıflandırma ve Değerleme Kontrolu Final Raporuyla Gmrklerin yararına kontrollerin yönlendirilmesi;
- Kullanılan ana belgelerin kayda geçirilmesi;
- Belgelerin elden iletiminin terk edilmesi ve elektronik ortamdan iletilmesi;
- Sınıflandırma Kontrol Raporunun yönetimiyle gümrük yönetiminin rolü ve becerilerinin güçlendirilmesi;
- Operasyonların uzlaşmasının güçlendirilmesi.

Muaf Tutulan rnler:

Altın

Değerli taşlar

Sanat eserleri

Avlanma ve / veya spor dışında kullanılan mühimmat ve silahlar, ordunun ithal ettiği askeri malzeme ve teizat, patlayıcılar ve piroteknik maddeler

Canlı hayvanlar

abuk bozulan tüketim malları (et, balık, sebze ve meyve)

Ahşap, hurda metaller

Bitkiler, tohumlar ve iekilik rnleri

Gübreler

Çimento

Sinematografik filmler

Gazete ve süreli yayınlar, pullar, damgalı kağıtlar, banknotlar, ek defterleri, manyetik kartlar;

Kişisel hediyeler, eşyalar

Posta kolileri

Ham petrol

Aşılar

Kamu hukukuna tabi gerçek ve tüzel kişilere yapılan bağışlar

Kamu kurumlarının kendi adına yaptıkları ithalat

Diplomatik ve konsolosluk misyonlarına, Birleşmiş Milletlere bağlı kurumlara, kendi ihtiyaçları için ithal edilen malzemeler

87 02, 87 03 ve 87 04 tarife pozisyonundaki kullanılmış araçlar;

Yerel rnler veya geleneksel el sanatları.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Hazır ambalajlı tüm gıdalar için etiketleme mecburidir. Gıdalarda ambalajlama, işaretleme ve etiketlemeye ilişkin gereklilikler ilgili uluslararası tavsiyelerle uyumludur. Hazır ambalajlı gıdaların etiketlenmesiyle ilgili Genel Kodeks Standardı, şu unsurların belirtilmesini zorunlu kılmıştır: ürünün adı, hacmi veya ağırlığı, üreticinin adı ve adresi, içindekiler, parti numarası, saklama ve muhafaza talimatları ve son olarak son kullanım tarihi.

6 Haziran 2005 tarihli ve 05 0001/MIC-SG sayılı Kararda ambalajı zorunlu işaretlere tabi olan ürünler listelenmiştir. Söz konusu ürünlerin ambalajı üzerinde varış noktaları kesinlikle belirtilmelidir. Ambalaj, kutular veya kaplar üzerinde "*VENTE AU MALI*" ("Mali'de satılmak üzere üretilmiştir) ibaresi açıkça yer almalıdır. Üretildiği ülke, üreticinin adı ve adresi, ithalatçının adı ve adresi gibi bilgiler de belirtilmek zorundadır. Bu ürünler:

Sigara:

- Ambalaj ve kartuş üzerinde: "*VENTE AU MALI*" + Üreticinin adı ve adresi + Üretildiği ülke.
- Ambalaj üzerinde: ithalatçının adı ve adresi.

Piller:

- Piller ve satış kutularında: "*VENTE AU MALI*" + Üreticinin adı + Üretildiği ülke.
- Ambalaj üzerinde: İthalatçının adı ve adresi.

Kibrit:

- Kutunun üzerinde: "*VENTE AU MALI*" + Üreticinin adı + Üretildiği ülke.
- Ambalaj üzerinde: İthalatçının adı ve adresi.

Dokumalık iplikler:

- İpliklerin ambalajında: "*VENTE AU MALI*" + Üreticinin adı + Üretildiği ülke + İthalatçının adı ve adresi.

Domates püreleri ve konsantreleri:

- Kap üzerindeki baskı: "*VENTE AU MALI*" + Üretim ve son kullanma tarihi + Ürün tanımlama kodu + Üreticinin adı + Üretildiği ülke.

Spiral veya aerosol sprey şeklindeki haşarat öldürücüler:

- Ambalaj üzerindeki baskı: "*VENTE AU MALI*" + Üretim tarihi ve son kullanma tarihi + Ürün tanımlama kodu + Üreticinin adı + Üretildiği ülke + İthalatçının adı ve adresi.

Yemeklik yağlar:

- Kap üzerindeki baskı: "*VENTE AU MALI*" + Üretim ve son kullanma tarihi + Ürün tanımlama kodu + Üreticinin adı + Üretildiği ülke.

Kumaşlar:

- Ambalaj üzerinde: İthalatçının adı ve adresi.
- Kumaş kenarında: "*VENTE AU MALI*" + Üreticinin adı + Üretildiği ülke.

Gümrük vergisi muafiyetinden yararlanan gerçek kişi ve kuruluşların kişisel kullanımına yönelik olarak bu ürünler ithal ediliyorsa söz konusu bilgilerin basılması zorunlu değildir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinde katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Mali, Bangui Sözleşmesiyle oluşturulan Afrika Fikri Mülkiyet Örgütü'nün (OAPI) üyesidir. Mali'nin fikri mülkiyet haklarıyla ilgili düzenlemeleri (özellikle sınai mülkiyet hakları) Bangui Sözleşmesindeki ilgili hükümleri esas almaktadır.

Mali aynı zamanda Edebi ve Sanatsal Eserlerin Korunması Hakkındaki Bern Sözleşmesini, WIPO Telif Hakkı Anlaşmasını (WCT) ve WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesini (WPPT) onaylamıştır. Anayasa uyarınca bu anlaşmalar, Mali'deki kanunlar gibi doğrudan uygulanmakta ve otomatik olarak icra edilmektedir (uygulanmaları için herhangi bir ulusal mevzuat gerekmemektedir.) 20 Ocak 2016 tarihinde Mali, en az gelişmiş ülkelerin fiyatı uygun ilaçlara erişimini kolaylaştırmak için Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasını (TRIPS) tadil eden Protokolü tasdik etmiştir.

Mali'de sınai mülkiyet hakları; patentleri, faydalı modelleri, ticari markaları, endüstriyel tasarımları, ticari unvanları ve yeni bitki çeşitlerini kapsamaktadır. Sanayiden sorumlu Bakanlık bünyesindeki Mali Sınai Mülkiyet Haklarının Teşviki Merkezi (CEMAPI), OAPI irtibat bürosu (SNL) olarak görev yapmaktadır. Sınai mülkiyet haklarının tescil edilmesiyle ilgili idari prosedürler, CEMAPI'ye gönderilecek bir başvuruyla başlamaktadır.

Revize Bangui Anlaşmasına (1977) ek olarak telif hakkı Mali'de ulusal mevzuat ile de düzenlenmiştir. 23 Temmuz 2008 tarihli ve 08-24/AN-RM sayılı Kanunla edebi ve sanatsal mülkiyet düzenlenmiştir. Bu Kanun, yazarı veya üreticisi Mali vatandaşı olan veya Mali'de ikamet eden eserler, ilk defa Mali'de yayımlanan eserler, Mali'de inşa edilen mimari eserler ve Mali'nin taraf olduğu uluslararası bir antlaşma kapsamında korunan edebi eserler ve sanat eserleri için geçerlidir. Kanun; bilgisayar programları dâhil yazı ile ifade olunan eserleri, vaazları, söylevleri, musiki, dramatik ve kareyografik eserleri, görsel-işitsel eserleri, güzel sanat eserlerini, mimari eserleri, fotoğrafik eserleri, üç boyutlu sanat eserlerini, illüstrasyonları, coğrafi haritaları, planlar ve çizimleri, folklorik ifadeler ve basılı folklorik eserleri, tercümelemleri, uyarlamaları, folklorik eserlerin ve ifadelerin uyarlamalarını, eserlerin külliyat haline getirilmesini kapsamaktadır.

Telif hakkı konusunu düzenleyen ayrıca şu kararnamelemler bulunmaktadır: ses ve video kayıtlarının çoğaltılması, dağıtılması veya ithal edilmesiyle ilgili kriterleri ve detaylı kuralları belirleyen 08-678/P-RM sayılı Kararname; Mali Telif Hakkı Bürosunun (BUMDA) çalışmasına ilişkin detaylı kuralları ve yapılanmayı belirleyen 27 Ekim 2008 tarihli ve 08/650/P-RM sayılı Kararname ve telif hakkı ücretlerinin BUMDA tarafından tahsil edilip tekrar dağıtılmasına ilişkin kuralları belirleyen 3735/MFC-MSAC sayılı Karar.

Eser sahipleri, eserinden istediği şekilde faydalanma hakkına sahiptir. Telif hakkı kapsamında bir eserdeki ekonomik haklar, yazarın ömrü boyunca ve ölümünden sonraki 70 sene boyunca koruma altına alınır. Manevi haklar üzerinde herhangi bir süre sınırı bulunmaz. İlgili haklara

istinaden gösteriler, fonogramlar ve videogramlar için verilen koruma 50 yıl olup, yayımlamalar için 25 yıldır.

Dağıtım Kanalları

Dağıtım ve satış kanalları büyük ölçüde gelenekseldir ve çoğu ürün için başkent Bamako dışında yeterince gelişmemiştir. Sistemik çalışan ve istikrarlı dağıtım ağı bulunan distribütörler de az sayıdadır. Mali'de birçok açık hava pazarı, çok sayıda küçük dükkan ve birkaç orta ölçekli market bulunmaktadır. Birbirinden bağımsız üretici, toptancı ve perakendecilerden oluşan, araçların ilişkilerinin sürekli olmadığı ticari ilişkilerin genellikle süreksiz olduğu Mali pazarında, ürün dağıtımında küçük mağaza, dükkan ve market sahipleri ve yerel pazarlarla olan kişisel bağlar önem arz etmektedir.

İhracatçılara, malların Mali pazarına sunulmasını kolaylaştıracak yerel bir bayi veya distribütör belirlemeleri önerilmektedir. Genellikle ihracatçılar yerel bir irtibat kişisi aracılığıyla Mali pazarına girmektedirler.

Denize kıyısı olmayan Mali ihracat ve ithalatında Senegal (Dakar) ve Fildişi Sahili (Abidjan) limanlarından yararlanmaktadır. Dakar-Bamako demiryolu, eşya nakliyesinde önemli bir avantaj sağlamakla birlikte, altyapısının kötü olması ve sık yaşanan arızalar yüzünden tercih edilmemektedir. Genellikle ithalatta Dakar-Bamako güzergahı, ihracatta ise Bamako-Abidjan güzergahı hakimdir.

Bölgesel Taşıma Koridorları

Denize erişim sağlamak için Mali tarafından aşağıdaki koridorlar kullanılmaktadır:

- Mali-Moritanya: 1,430 km uzunluğundaki Bamako-Nouakchott yolu;
- Mali-Senegal:
  - kuzeyden 1,428 km uzunluğundaki Bamako-Dakar yolu;
  - kuzeyden 1.200 km uzunluğundaki Bamako-Dakar yolu ve;
  - 1285 km uzunluğundaki Bamako-Dakar demiryolu hattı;
- Mali-Fildişi Sahili: 1.225 km uzunluğundaki Bamako-Abidjan yolu;
- Mali-Gine: 980 km uzunluğundaki Bamako-Conakry yolu, Conakry Mali'ye en yakın limandır;
- Mali-Gana: Bamako-Tema yolu, 1973 km uzunluğunda;
- Mali-Togo: 1.967 km uzunluğundaki Bamako-Lomé yolu.

Batı Afrika bölgesindeki limanlar arasında en fazla tercih edilen Dakar limanıdır. 2017 yılında ülke ithalatında 1,3 milyon ton kargo Dakar limanından sevk edilmiştir. Dakar-Bamako demiryolu da altyapısının kötü olması ve sık yaşanan sorunlar yüzünden tercih edilmemektedir. Dakar'dan Bamako'ya genellikle karayolu kullanılmaktadır.

Bamako-Abidjan Koridoru Mali'nin en önemli ikinci tedarik koridoru konumundadır. Hem

ithalatta hem de ihracatta, Mali'nin mal trafiğinin %20'sinden fazlasında bu koridor kullanılmaktadır. Abidjan en büyük bölgesel limandır, ancak 2002 yılında Fildişi Sahili'nde yaşanan huzursuzluk nedeniyle Mali'li nakliyeciler diğer limanlara, özellikle Dakar'a yönelmiştir. 2001 yılına kadar Mali'nin mal ticaretinin %63'ü Abidjan Limanı üzerinden yapılmaktaydı.

Gana'da Togo sınırına yakın Tema limanı ve Togo'daki Port de Lomé, Mali yük taşımacılığı için aşağı yukarı eşit öneme sahiptir.

Bunun yanında Konakri limanı (Gine) en yakın liman olmasına rağmen Konakri-Bamako karayolunun bazı bölümlerinin iyi durumda olmaması nedeniyle çok tercih edilmemektedir.

Tüketici Tercihleri

Alım gücü çok düşük olan Malili tüketicilerin tercihlerini öncelikle fiyatlar belirlemektedir. Çin mallarının düşük fiyat avantajıyla Mali pazarında birinci tercih olması diğer ülkelerin pazara girişini zorlaştırmaktadır. Piyasada Fransız menşeli ürünler de son derece yaygın olmakla birlikte, orta ve yüksek gelirli tüketiciler tarafından daha çok tercih edilmektedir.

Kamu İhaleleri

Kamu ihalelerine ilişkin kanun 2015 yılında değişikliğe uğramıştır. Yasal çerçeve 25 Eylül 2015 tarihli ve 2015-0604/P-RM sayılı Kararname ve 22 Ekim 2015 tarihli ve 2015-3721/MEF-SG sayılı ilgili Karar ile belirlenmiştir. Yeni Kanunun amacı, prosedürlere daha fazla şeffaflık kazandırarak kamu ihalelerini daha verimli hale getirmektir. Ana değişikliklerle birlikte sözleşmelerin ve yıllık kamu alım planlarının Maliyeden sorumlu Bakan tarafından onaylanmasıyla ilgili daha yüksek eşik değerler belirlenmiştir.

- Yapım işleri sözleşmeleri için 100.000.000 CFA frangı;
- Mal ve hizmet sözleşmeleri için 80.000.000 CFA frangı;
- Fikri hizmet sözleşmeleri için 70.000.000 CFA frangı.

Kamu iktisadi teşekkülleri için eşik, yapım işi, mal ve hizmet sözleşmeleri için 150 milyon CFA Frangı; fikri hizmet sözleşmeleri için ise 80 milyon CFA Frangıdır. 22 Ekim 2015 tarihli ve 2015-3721/MEF-SG sayılı Kararda, sözleşme eşiklerinin altında kalan miktarlarda yapılan kamu alımları için özel prosedürler belirlenmiştir.

Kanun esas olarak, merkezi ve yerel yönetimler, resmi kurumlar, kaynakları kamu kaynağını kullanan devlet kurumları (Savunma Bakanlığı hariç) ve devletin büyük oranda pay sahibi olduğu teşekküller tarafından yapılan ihaleler için geçerlidir. Harici kaynaklardan finanse edilen kamu alımları prensipte, Kanun hükümlerine de tabidir.

İhaleye konu olan işler, Maliye Bakanı tarafından onaylanmış yıllık planlar içine halihazırda dâhil edilmiş olmalıdır. Yıllık kamu ihale planlarına aykırı olarak her tür sipariş bölme,

harcamaların da bölünmesi demek olup, kanuna aykırı bir uygulama teşkil etmektedir.

İlgili Kanunda ihalelerin ihaleye davet ya da (müzakere edilmiş) doğrudan temin yoluyla verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Prensipde ihaleler açık ihale usulü yoluyla gerçekleştirilir. Bununla birlikte ihaleler istisnai olarak doğrudan temin veya müzakere usulü kapsamında da verilebilirler, bu durumda Kamu Alımları Genel Müdürlüğünden (DGMP) özel bir izin alınması gerekmektedir. Bu istisnai nedenler tedarikçinin uzmanlığı, fikri mülkiyet hakları veya askeri gizliliğidir.

İhale makamı, mevzuatta belirtilen koşullar altında ihaleye davet için alternatif usullerden bir tanesini kullanabilir. Örneğin ihaleye davet açık, kısıtlı, olabilir, bir yarışmayı içerebilir, iki aşamalı olabilir ya da öncesinde bir ön yeterlilik aşaması olabilir. Yeni Kanun tarafından anlık bir teklifin ardından alınacak bireysel danışmanlık hizmetlerine ve çerçeve anlaşmalarına özel kamu alım prosedürleri uygulanabilmektedir.

Davet usulüyle gerçekleştirilecek olan ihalelerde, kamu kurumları tarafından bir dosya hazırlanması, teklifleri açmak ve değerlendirmek için bir komisyon kurulması gerekir. DGMP ön kontrol yaptıktan sonra (tanımlayıcı dokümanları doğruladıktan ve gerekliyse değişiklik yaptıktan sonra) ihaleye davet yetkisini verir ve komisyon tarafından alınan karar hakkında görüşünü sunar. Tekliflerin açılmasında bir DGMP temsilcisi gözlemci olarak bulunur. Dış kaynaklardan finanse edilen kamu ihaleleri için DGMP tarafından bir ön inceleme yapılmaktadır.

İhale ilanları ve kamu alım sözleşmesiyle ilgili kararlar (DGMP tarafından sonucun onaylanmasını takiben) kamu ihale gazetesinde (veya herhangi başka bir ulusal veya uluslararası yayında) yayımlanmak zorundadır. İhale makamı, reddedilen teklif sahiplerine reddedilme nedenini yazılı olarak bildirmek zorundadır.

Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği direktifleri uyarınca (WAEMU'dan) topluluk şirketlerine (teklif tutarının %15'ini aşmayan) bir topluluk imtiyazı verilebilir, bu marj teklifler karşılaştırılırken dikkate alınır.

Kamu İhaleleri ve Kamu Hizmeti İmtiyazlarını Düzenleyici Otorite'nin (ARMDS) görevi, ihalelerin mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Yapılan ihale ve sözleşmelerde izlenen prosedürlerin şeffaflığı ve doğruluğuyla, sözleşmenin yerine getirilme koşullarıyla ilgili denetlemeleri dilediği zaman yapabilir. İhlal durumunda soruşturma başlatır. Kamu ihale sözleşmelerinin ve kamu hizmeti imtiyazlarının verilmesi ve yürütülmesine ilişkin anlaşmazlıkları yargı dışı bir temyiz mercii olarak karar vererek çözer.

İhalelerle ilgili ihtilaflar, ihale makamı nezdinde çözülebilir. Bir haksızlığa maruz kaldığına inanan tüm teklif sahipleri, kesinleşen ihale kararının yayımlanmasından itibaren beş iş günü içinde ihale makamına veya ARMDS'ye bir itiraz dilekçesi sunabilir. İhale makamı veya ARMDS kararlarına itirazlar ise iki iş günü içinde, Uyuşmazlık Çözüm Komitesi nezdinde yapılabilir. Bu Komite tarafından alınan kararlar, Yüksek Mahkeme'nin idari bölümü nezdinde bir temyize konu olabilir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Önemli bir tarım ülkesi olan Mali'nin başlıca tarım ürünleri tahıl, pirinç, pamuk, yer fıstığı, şeker kamışı ve çeşitli meyve ve sebzelerdir. 2023-2024 sezonunda 690.000 ton pamuk üretimiyle Mali kıtanın en büyük pamuk üreticisi konumundadır. Ülkeden geçen Senegal ve Nijer nehirleri sayesinde sulanabilir arazi miktarı son derece fazladır. Hali hazırda 43,7 milyon hektarlık arazinin sadece %7'si ekili durumda iken, 2,2 milyon hektarlık potansiyel sulanabilir alanın yalnızca %14'ü sulanmaktadır. Tarım sektöründeki mevcut potansiyelini oldukça sınırlı ölçüde kullanan Mali'de tarımsal büyüme ve genişleme potansiyeli son derece yüksektir.

Hayvancılık sektörünün de Mali ekonomisine önemli bir katkısı bulunmaktadır. Mali, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'nde (UEMOA) hayvan yetiştiriciliğinde birinci sıradadır. Nijerya'dan sonra ise Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu'nda (CDEAO) ikinci sırada olup, bölgedeki en büyük canlı hayvan ihracatçısı konumundadır. Ülkede 10 milyon sığır, 15 milyon koyun, 22 milyon keçi ve 58 milyon kümes hayvanı olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca Mali'de tatlı su balıkçılığı da önemli bir geçim kaynağıdır.

Sanayi

İmalat sanayiinin GSYİH içindeki payı 2010 yılından bu yana ortalama % 15 civarında gerçekleşmiştir. İmalat sektörü, çoğunluğu tarımsal ürünlerin işlenmesi olmak üzere küçük ölçekli sanayilerden oluşmaktadır. (bisküvi, makarna, şekerleme, konserve fabrikası, bira fabrikası, fırıncılık, yağ fabrikası, şeker, süt ürünleri, tekstil ve tütün fabrikası.) Diğer üretim tesisleri de çoğunlukla kimyasal, metal işleme, tekstil ve dericilik endüstrilerinde faaliyet göstermektedir.

İnşaat

Mali her alanda inşaat projelerine ihtiyaç duyan bir ülke konumundadır. Toplu/sosyal konut, yol, köprü, sulama, baraj vb. projelerine olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Ülkedeki finansman imkânlarının sınırlı olmasına rağmen Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası gibi kuruluşların sağladığı kredi ve hibeler ile IMF desteklerinden kaynak yaratılması halinde birçok inşaat projesinin finanse edilebilmesi mümkün olabilecektir.

Ülkedeki yetersiz altyapı ve üstyapı sebebiyle orta ve uzun vadede yapılması planlanan birçok müteahhitlik projeleri vardır.

2024 Yılı Bütçe Kanununun Özel Yatırım Bütçesi kısmında ulaştırma ve altyapı sektöründe gerçekleştirilmesi planlanan projelere yer verilmiştir.

- Sévaré-Gao yolunun rehabilitasyonu (I. Aşama);
- RN 27 Kentsel bölümünün (Bamako-Koulikoro) Boulkassoumbougou'daki Grand Hôtel döner kavşağından itibaren inşa edilmesi/asfaltlanması;

- RN6'nın Ségou-San bölümünün 7 km'sinin (2x2 olarak) iyileştirilmesi;
- Havaalanı - Cité Universitaire de Kabala yolunun iyileştirilmesi;
- Dioïla-Massigui-Koualé-Kébila yolunun yapımı/asfaltlanması;
- Kayes-Sandaré yolunun yapımı/asfaltlanması;
- Trans-Sahra yolunun (RTS)-I. Aşamasının inşaatı/rehabilitasyonu;
- Bamako-Kati-Kolokani-Didiéni yolunun rehabilitasyon çalışmaları;
- Koulikoro batı çevre yolunda (13.8 km) inşaat çalışmaları;
- Zantiébougou-Kolond yolunda inşaat/asfaltlama çalışmaları;
- Zantiébougou-Kolondiéba-RCI sınır yolunda inşaat/asfaltlama çalışmaları;
- RN 6'nın Sévaré-Mopti bölümünde 10 km'lik karayolu da dahil olmak üzere iyileştirme çalışmaları, Mopti kasabasında 5 km ve Sévaré kasabasında 5 km olmak üzere 10 km yol yapımı, ve Mopti Ambodedjo havaalanı yan yolunun inşası;
- Tambaga-Manantali yolunun (92 km) yapım/asfaltlama çalışmaları;
- Mopti Ambodedjo havaalanındaki pistin rehabilitasyonu için etüt çalışmaları.

Madencilik

En önemli madencilik faaliyeti altın madenciliğidir. Ülkenin madencilik üretiminin %95'ini oluşturmaktadır. Afrika'da Gana ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden sonra en fazla altın üretilen 3. ülke olan Mali'de 2022 yılında 66,2 ton altın üretilmiştir. Artisanal madencilikle yaklaşık 6 ton altın üretildiği tahmin edilmektedir.

Altın madenciliği en önemli madencilik faaliyeti olmakla birlikte; altın üretimine aşırı bağımlılığın getirmiş olduğu ekonomik kırılganlığı azaltmak adına diğer madencilik faaliyetlerinde de yatırımlar desteklenmektedir. Altının yanı sıra Mali'nin boksit, demir cevheri, manganez, uranyum, lityum, fosfat, kalker gibi bir dizi zengin doğal kaynakları da bulunmaktadır. Boksit, Manganez, Uranyum Lityum henüz çıkarılmamıştır.

Maden Bakanlığı ülkenin 877 ton altın, 1,2 milyar ton demir cevheri, 5000 ton uranyum, 4 milyon ton manganez, 4 milyon ton lityum, 80 milyon ton kalker, 500 milyon ton boksit, 11,2 milyon ton fosfat, 10 milyon ton mermer rezervleri olduğunu tahmin etmektedir.

Profesyonel anlamda altın madenlerinin tamamı yabancı şirketler tarafından işletilmektedir. Dünyanın en büyük madencilik firmaları tarafından işletilen 14 adet büyük altın maden işletmesi bulunmaktadır. Rolute Mining (Avustralya), AngloGold Ashanti (Güney Afrika-Kanada), Randgold Resources (Güney Afrika ve İngiltere), IAMGOLD (Kanada) Avnel Gold Mining (Kanada), Barrick Gold (Kanada), Endeavour Mining, B2GOLD (Kanada), Noor Capital (BAE), Robex Gold (Kanada).

Mali devleti, iki yeni Kanun kabul ederek madencilik alanında reform yapmıştır:

- ✓ 27 Eylül 2019 tarihli ve 2019-022/P-RM sayılı Maden Kanununu yürürlükten kaldıran ve uygulama kararnamesi henüz yayınlanmamış olan 29 Ağustos 2023 tarihli ve 2023-040 sayılı Maden Kanunu;
- ✓ 29 Ağustos 2023 tarihli ve 2023-041 sayılı Madencilik Sektöründe Yerel İçerik Kanunu, yerel beşeri ve maddi kapasitelerin geliştirilmesi amacıyla yayımlanmıştır.

Ekonomik açıdan Maden Kanunu reformunun amacı Mali'nin madencilik sektöründen elde ettiği gelirlerin artırılmasını sağlamaktır. Reformun yıllık devlet bütçesine en az 500 milyar CFA Frangı (762 milyon Euro) getirmesi gerektiğini belirten Malili yetkililer, sektörün ulusal ekonomiye katkısını iki katına çıkararak GSYİH'nin %10'undan %20'sine çıkarmak istemektedirler. Madencilik faaliyetlerine ilişkin yeni yasal çerçeve, madencilik sektörü üzerindeki devlet kontrolünün genel olarak güçlendirilmesi ve madencilik projelerinde Malili şirketlere ve işçilere verilen öncelik ile karakterize edilmektedir.

Mali maden mevzuatına göre her maden bölgesi için bir şirket kurulması gerekmektedir. Bu şirketler aracılığıyla yabancılar hissedar olabilmektedir. Devletin de bu şirkette %10'u bedelsiz olmak üzere %30'a kadar, yerel halkın da sermaye katkısıyla %5'e kadar pay sahibi olma hakkı bulunmaktadır.

Ülkedeki rezervler ve madencilik faaliyetleri için yabancı sermayeli firmalara ihtiyaç göz önünde bulundurulduğunda, sektör ülkemiz açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Ayrıca ülkenin, gerek makine teçhizat gerekse de nitelikli iş gücünden yoksun olması yatırım şansımızı kuvvetlendirmektedir.

Enerji

Mali'de madencilik ile endüstriyel sanayinin gelişmesiyle her geçen yıl ortalama % 10 oranında artmakta olan enerji açığını karşılayabilmek adına bir dizi eylem planı uygulanmaktadır.

2002-2020 döneminde elektrik enerjisi üretimi ve tedariki %440 artışla 590,16 GWh'den 2.595,02 GWh'ye çıkararak dört kattan fazla artmıştır. 2015 yılında 1712 GWh olan rakam 2021 yılında %63'lük bir artışla 2791 GWh'e yükselmiştir. Halihazırda bu artışın büyük bir kısmı, başta Fildişi Sahili olmak üzere komşu ülkelerden elektrik ithalatı, özel sektörle imzalanan elektrik kiralama ve satın alma sözleşmeleri ile karşılanmaktadır.

Mali'de 2015-2021 yılları arasında enerji arz çeşitliliğinde önemli bir değişim yaşanmış; 2015 yılında hidroelektrik santraller ortalama yüzde 44,7'lik payla üretime en fazla katkı sağlayan kaynak iken, hidroelektrik üretiminin payı yüzde 28,2 'ye gerilemiştir. Enerji ithalatının payı %14,4'ten, 2020 yılında % 29,6'ya yükselmiştir. Termik santrallerin payı ise %40,8'den %51,1'e yükselmiştir.

2015-2021 döneminde Mali 570 milyar FCFA (yaklaşık 870 milyon Euro) değerinde 855 milyon litre yakıt almıştır. Enerji arzında baskın olan termik üretim, pahalı yakıt ihtiyacı doğurmaktadır. 2022-2026 Kalkınma Planında termik santrallerin payının sifıra indirilmesi, güneş enerjisinin payının %3'ten %22'ye çıkarılması hedeflenmektedir.

2019 yılında açıklanan Yenilenebilir Enerjiler için Ulusal Eylem Planı kapsamında Mali, kurulu yenilenebilir enerji kapasitesini 2030 yılına kadar yaklaşık 1,42 GW'a (yaklaşık dokuz kat daha fazla kapasiteye) çıkarmayı hedeflemektedir. Ülke ayrıca, önümüzdeki on yıl içinde 600 MW'tan fazla şebeke dışı yenilenebilir enerji üretmeyi hedeflemiştir.

Mali'nin hidroelektrik, güneş ve rüzgâr gibi yalnızca kendi enerji kaynaklarını kullanarak 1 GW'lık enerji üretme potansiyeli bulunmaktadır. Elektriğe ulaşım oranının şehirlerde % 55, kırsal kesimde % 18 olduğu Mali'de, enerji yatırımları açısından önemli bir potansiyel mevcuttur.

Ülkenin toplam 1150 MW'lık henüz kullanılmamış hidroelektrik kaynakları vardır. Hâlihazırda elektrik üretimi yapan 4 adet HES'te toplam 311,7 MW'lık elektrik üretilmektedir.

Ülkede kurulu hidroelektrik santralleri

Baraj adı	Kapasite	Yapım yılı
SOTUBA 2	5,7 MW	1964
SELİNGUE	47 MW	1982
MANANTALİ	200 MW	1988
FELOU	59 MW	2013

Bunun yanında ülke, güneş enerjisi potansiyeli bakımından dünyanın önde gelen ülkelerindedir. Ülke genelinde yılda 300 günden fazla güneşli gün sayısı ve ortalama 5-7 kWh/m²/gün güneş enerjisine sahiptir. Ülkenin 1.241 milyon kilometrekarelik geniş yüzölçümü göz önünde bulduğunda güneş enerjisi bakımından ne kadar zengin olduğu anlaşılacaktır. Bu potansiyelin kullanımındaki en önemli engeller ise, finansman sorunu, yetersiz elektrik dağıtım hatları ve en önemlisi ülkenin kuzeyinde yıllardır devam eden güvenlik sorunudur.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Mali’de dakik olmak bir erdem değildir, bu nedenle sabırlı olmak gerekir. İnsanlar görüşmelere nadiren zamanında gelirler. Bu zaman anlayışı, neredeyse bir gelenektir ve kabalık kabul edilmez. Genelde toplantılara ekip olarak katılırlar, pazarlıkçılardır ve müzakereler çetin geçebilmektedir. Görüşmeler çok yavaş ilerleyebilir. Bunun nedeni, karar verme süreçlerinin uzun zaman almasıdır. İş takip kültürü yoktur. Bir kamu kurumuna bir başvuruda bulunmanız durumunda peşine düşmediğiniz takdirde geri dönüş almak aylar sürebilmektedir.

Ülkede yerel dillerin dışında en geçerli dil ülkenin resmi dili olan Fransızcadır. Ülkede yaşayan yabancılar dışında, İngilizce çok az konuşulmaktadır.

Para Kullanımı

Mali’nin de üyesi olduğu WAEMU’nun ortak para birimi Batı Afrika CFA Frangı (FCFA)’dır. Fransa hazinesi FCFA’nın konvertibilitesini sınırsız olarak garanti etmektedir. 1 Ocak 1999 tarihinden beri 1 Euro = 655,957 FCFA paritesi üzerinden işlem yapılmaktadır.

Mali’de 500, 1000, 2000, 5000 ve 10000 FCFA’lık banknotlar tedavülde bulunmaktadır. Nakit, çek, banka kartları, banka havaleleri, mobil bankacılık, Western Union ve MoneyGram gibi farklı ödeme yöntemleri kullanılmaktadır. Büyük miktarlar dahil olmak üzere nakit ödeme çok yaygındır. Kredi kartı kullanımı çok sınırlı olup yalnızca büyük işletmelerde geçerlidir. Ödeme veya tahsilat aracı olarak çek sıklıkla kullanılmakla birlikte, vadeye bağlanan bir kıymetli evrak niteliği taşımamaktadır.

Yolcu Beraberi Döviz: Vatandaşlar için 2.000.000 FCFA (3048 Euro) veya üzeri, vatandaş olmayanlar için 500.000 FCFA (762 Euro) veya üzeri değerinde dövizin yurtdışına çıkarılabilmesi için gümrük memuruna yazılı beyanda bulunulması veya banka dekontu sunulması gerekmektedir. Bu miktar altındaki nakitlerin beyan edilmesi zorunlu değildir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Mali Cumhuriyeti, Mali’yi ziyaret edecek Türk vatandaşlarına vize uygulamaktadır. Daha önce yürürlükte olan Havalimanında vize itası uygulaması 2017 yılında kaldırılmış olup, seyahat öncesinde Mali Büyükelçiliğinden vize alınması gerekmektedir.

Mali Ankara Büyükelçiliği İletişim Bilgileri

Adres: Oran Mahallesi, 01960 Oran sitesi, Çankaya/Ankara

Telefon : (0312) 491 11 93

Faks : (0312) 491 11 06

Mali Ankara Büyükelçiliği Çalışma Gün ve Saatleri:

Pazartesi - Cuma: 09:00 - 17:00

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Mali'de hafta içi Pazartesi-Cuma günlerinde sabahları 07:30-12:30, öğleden sonra ise 14:30-17:30 saatleri arasında çalışılmakta olup, Cumartesi ve Pazar günleri ise resmi tatil günleridir.

2024 Yılı Resmi Tatiller:

- 1 Ocak Yılbaşı tatili
- 20 Ocak Silahlı Kuvvetler tatili
- 26 Mart Demokrasi ve Şehitler günü
- 1 Nisan Paskalya Pazartesisi
- 9-10 Nisan Ramazan Bayramı
- 1 Mayıs İşçi bayramı
- 25 Mayıs Afrika günü
- 17-20 Haziran Kurban Bayramı
- 17 Temmuz Aşure günü
- 22 Eylül Bağımsızlık günü
- 23 Eylül Vaftiz günü
- 25 Aralık Christmas

Mali'de Kandillerde de resmi tatil uygulanmaktadır.

Yerel Saat

Zaman Dilimi: UTC+0 (GMT)
Mali Türkiye'nin 3 saat gerisindedir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

ŞİRKET TÜRÜ	KISALTMASI
Société Anonyme (Anonim Şirket)	SA
Société a Responsabilité Limitée (Limited Şirket)	SARL
Société en Nom Collectif (Kollektif Şirket)	SNC
Société en Commandite Simple (Komandit Şirket)	SCS
Société par Actions Simplifiée	SAS
Groupement d'Interet Economique (Ekonomik Çıkar Grubu-Üyelerinin bireyselliklerini korurken sonuçlarını geliştirmek, iyileştirmek veya artırmak için birlikte faaliyet yürütmelerine izin veren tüzel kişilik)	GIE

Şirket Kurma Prosedürü

Şirket kuruluşunda API MALI (Yatırım Promosyon Ajansı) “Tek Başvuru Noktası” olarak belirlenmiştir. Şirketler en geç 72 saat içinde kurulmaktadır. Mali’de şirket kurmak için aşağıda yer alan 5 adım izlenmektedir.

1-Kuruluş sermayesinin bankaya yatırılıp, belgelendirilmesi.

Müracaat noktası: Banka veya noter

Şirketin kuruluş sermayesi direkt olarak veya noter aracılığıyla bankaya yatırılır.

2-Noterde, sabıka kaydının olmadığına dair belge imzalanır ve kayıt ücreti ödenir.

Müracaat noktası: Noter

Noterde ödenen ücret, tüzük taslaklarının hazırlanması, tescil, pul, mahkemede tescil, gazete ilanı ve idari noter masraflarını içermektedir. Her bir şirket türüne göre ödenmesi gereken ücretler aşağıda belirtilmiştir:

Şirket türü	Noter ücreti	(API- MALI) İşlem ücreti	Toplam Ücret (XOF)
SA	500 000	8 500	508 500
SARL , *GIE, SNC, SCS	250 000	6 000	256 000
ŞUBELER İÇİN	500 000	8 500	508 500

3-Şirket kuruluşu için gerekli pulların alınması.

Müracaat noktası : API MALI

9.750 FCFA tutar karşılığında tek müracaat noktasından ilgili pullar temin edilir.

4-Şirket belgelerinin teslim edilmesi.

Müracaat noktası: API MALI

Başvuru sahibi tüm belgeleri ön büroda doldurulan formlarla beraber tek müracaat noktasına teslim ederek müracaatını tamamlar.

5-Gazete ilanı.

Şirket kuruluşu gazete ilanıyla tescillenir.

*Şirket türlerine göre gerekli belgeler:

Anonim Şirket (SA)/Limited şirket (SARL)/Genel ortaklık (SNC)/Sınırlı ortaklık (SCS):

- Kimlik kartı veya pasaport fotokopisi
- Yabancı ise ikamet belgesi
- Sabıka kaydı veya beyan (doğum belgesi ile)
- 1.000.000 FCFA sermayeye ilişkin banka dekontu

GIE:

- Kimlik kartı veya pasaport fotokopisi
- Sabıka kaydı veya beyan (doğum belgesi ile)
- Yabancı ise ikamet belgesi

Anonim Şirket (SA) Şube/ SARL Şube /Bağlı İştirakleri:

- Sabıka kaydı veya onur beyanı (doğum belgesi ile),
- Ana şirketin tüzüğü
- Ana şirketin tescil belgesi
- Kimlik kartı veya pasaport fotokopisi
- İkamet belgesi (Yabancı ise)

Şahıs Şirketleri (İnşaat ve bayındırlık müteahhitleri - Karayolu taşımacılığı – Emlakçı- Genel Ticaret – Hizmet, Perakende satıcılar ... İthalat / İhracat faaliyetleri yürüten işletmeler):

- Kimlik belgesi veya pasaport fotokopisi
- Vatandaşlık belgesi
- İkametgâh belgesi
- Doğum Sertifikası
- Evlilik Sertifikası
- Sabıka kaydı veya beyan

Şahıs şirketleri kurma ücretleri:

Faaliyet Türü	Ücret (FCFA)
Genel Ticaret, Hizmet Faaliyetleri, Perakende Ticaret	8.000
İthalat/İhracat & Lisanslı Şahıs Şirketleri	12.000

*Şahıs şirketi kuruluş sürecine, noter ve vergi dairesi dahil olmamaktadır, prosedürler API-MALI'de yapılmaktadır.

Sigorta

Sigorta piyasası, Afrika İçi Sigorta Piyasaları Konferansı'nın (CIMA) düzenlemelerine tabidir. Mali'de sekizi genel sigorta (CNAR, Lafia, Sabu Nyuman, Allianz Mali, Saham Assurance Mali, Nallias SA, NSIA Mali, Sunu Assurances Mali), üçü hayat sigortası alanında faaliyet gösteren (Sonavie, NSIA Vie, Saham Vie Mali) 11 sigorta şirketi bulunmaktadır. Mali'de sigortacılık alanında faaliyet göstermek için gereken yetki, Bölgesel Sigorta Denetleme Komisyonundan olumlu bir görüş alındıktan sonra, Maliye Bakanı tarafından verilir.

Zorunlu otomobil kasko sigortası, sigorta piyasasında cironun neredeyse yarısını tek başına oluşturmaktadır. Diğer zorunlu sigorta türleri, ithalatta mal sigortası ve inşaat sigortasıdır. Sigorta alt sektörü, Hazine ve Kamu Hesapları Ulusal Müdürlüğü tarafından denetlenmektedir. Sigorta hizmetleri, hava, deniz, kara veya nehir seyrüsefer risklerini kapsayan sigorta sözleşmeleri için % 4, diğer tüm sigorta sözleşmeleri için % 20 oranında vergiye tabidir.

Bankacılık Mevzuatı

Mali'deki bankacılık işlemleri, UEMOA ortak bankacılık düzenlemelerine tabidir. Batı Afrika Devletleri Merkez Bankası'nın (BCEAO), Mali'de temsilciliği bulunmaktadır.

Finans sektöründe 14 ticari banka ve 3 finans kurumu faaliyet göstermektedir. Dünya Bankası'nın 2015 yılında yayımladığı Mali Finans Sektörü Değerlendirme Raporunda bankacılık kuruluşlarının, finans sektöründeki varlıklarının yaklaşık % 97'sine sahip olduğu belirtilmektedir.

Ticari bankalar uluslararası ticarete açıktır; başta Fas, Libya, Fildişi Sahili, Nijerya olmak üzere Afrika merkezli bankalarla ortaklık geliştirmiştir. Devletin 5-6 tane bankada % 3 - % 61 oranlarında değişen payı bulunmaktadır. Mali devleti çoğu ticari bankada hissedar olsa da, yönetimlerine asgari düzeyde müdahale etmektedir ve bu da uluslararası yatırımcılar açısından önem arz etmektedir. Mali Ulusal İstatistik Enstitüsü'ne (INSTAT) göre, bankacılık sektöründe penetrasyon oranı % 17'dir. Mobil bankacılık, finansal hizmetlere erişimi artırmaya yardımcı olmaktadır.

Finansal sektör, varlık hacmi açısından büyük ölçüde bankaların hakimiyetinde olmasına rağmen, mikrofinans kuruluşları müşteri sayısı açısından daha büyük bir müşteri tabanına sahiptir. En fakir hanelere, mikro işletmelere ve küçük çiftçilere finansal hizmetler sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Yaklaşık 1,4 milyon yararlanıcıya hizmet vermektedir. Bu finansal kuruluşların faaliyetleri, ortak WAEMU düzenlemelerine tabidir. Toplamda 126 mikrofinans kuruluşu bulunmaktadır.

Çalışma ve İkamet İzinleri

Geçici İkamet İzni

18 yaşın üzerindeki yabancılar, Mali topraklarına girişten itibaren üç aylık sürenin bitiminde, göçmenlikten sorumlu idareden (Direction de la Police des Frontières) geçici bir oturma izni almalıdır.

Göçmen olmayan (geçici bir süre için Mali'de bulunan) bir yabancıya verilen geçici ikamet izni, ikamet vizesi şeklinde verilir, veriliş tarihinden itibaren en fazla bir yıl geçerlidir, sahibinin pasaportuna yapıştırılır ve yenilenebilir.

Geçici ikamet izni aşağıdaki durumlarda otomatik olarak verilir:

1. Evlilik cüzdanı ibraz edilmek suretiyle bir Mali vatandaşı ile en az üç ay evli olanlara;
2. 18 yaş altı Mali vatandaşı olan yabancı çocuğa;
3. Mali vatandaşının eşinin üst soyuna;
4. Mali'de ikamet eden Malili bir çocuğun babası veya annesi olan, bu çocukla ilgili olarak ebeveynlik yetkisini kısmen de olsa kullanması veya gerçekten ihtiyaçlarını karşılaması koşuluyla;
5. Aile birleşimi nedeniyle Mali'de ikamet kartı olan bir yabancının eşine, 18 yaşını doldurmamış çocuklarına.

İkamet İzni

Mali'ye giriş yaptıktan sonra, altı ay veya daha uzun süreli ikamet izni başvuruları göçmenlikten sorumlu makama (Direction de la Police des Frontières) yapılmalıdır.

Bu talebe aşağıdaki belgeler eşlik etmelidir:

- Başvuru sahibinin geçerli pasaportu;
- Başvuru sahibinin kendi ülkesinden son üç ayda alınmış adli sicil kaydı ve onaylı Fransızca tercümesi;
- Başvuru sahibinin ülkesinin yetkili idaresi tarafından onaylanan bir doktor tarafından düzenlenen ve başvuranın herhangi bir bulaşıcı hastalığa veya yapacağı işe engel olabilecek fiziki engele sahip olmadığını gösteren son iki ayda alınmış sağlık raporu ve onaylı Fransızca tercümesi.

İkamet izni ancak yabancının kendi kaynakları ile yaşayabileceğini kanıtlaması ve izne tabi herhangi bir mesleki faaliyette bulunmaması taahhüt etmesi halinde verilmektedir.

Yerleşme Koşulları

Mali'ye yerleşmek, maaşlı bir faaliyette bulunmak isteyen yabancılar, ikamet izni için gerekli belgelerle birlikte, Ulusal Çalışma Müdürlüğü'ne bir iş sözleşmesi sunarak onay almalıdır.

Mali'de yerleşik yabancılar tarafından düzenli ticari ve sınai faaliyette bulunma, yetkili Bakanın ön iznine tabidir.

Süresiz yerleşmek isteyen yabancılar bir ikamet kartı almalıdır. İkamet kartı başvurusu damgalı kâğıda düzenlenir ve Mali topraklarına giriş tarihinden itibaren 15 gün içinde ilgili makama sunulmalıdır.

Çalışma İzni

İş Kanununa göre işçilerin, sözleşmenin akdedildiği tarihte ikamet ettikleri yer dışında, işveren tarafından işe alınmasını gerektiren herhangi bir iş sözleşmesi, sağlık raporuyla birlikte ilgili Bölge İş Müfettişine yazılı olarak sunulmalıdır.

Yabancı işçilerin sözleşmelerinin, her durumda, yazılı olarak sunulması ve Ulusal Çalışma Müdürlüğünden onay alınması gerekmektedir. İş sözleşmeleri Fransızca olarak dört nüsha halinde düzenlenmeli ve aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- işçinin adı, soyadı, cinsiyeti, doğum tarihi ve yeri, ikametgahı, meslek ve uyruğu
- işverenin adı, soyadı, firma adı ve adresi

Çalışma yeri işçinin ikamet yerinden ayrı olduğunda:

- a) İşçinin çıkış yaptığı yer,
- b) İşçinin, yasal izni geçireceği ve yol masrafları işverene ait olmak üzere, sözleşme bitiminde döneceği yer,

- sözleşmenin niteliği ve süresi.
- işçinin yapacağı iş(ler) ve çalışacağı yer(ler)
- işçinin mesleki hiyerarşide sınıflandırılması, maaşı ve ek ödemeleri
- taraflar için geçerli toplu sözleşmeye veya toplu sözleşmenin yokluğunda mesleği düzenleyen mevzuata yapılan atıf,
- seyahat ve ulaşım ile ilgili yasal hükümlerin uygulama şartları

Her iki tarafın imzası ve geçerli tıbbi muayeneden sonra, Ulusal Çalışma Müdürü sözleşmenin mevzuata uygunluğunu değerlendirir ve sözleşmeyi onaylar.

Sözleşme onay başvurusu işverenin sorumluluğundadır. Onay, sözleşmenin uygulanmaya başlamasından önce alınmalıdır. Onay verilmemesi durumunda sözleşme geçersizdir.

İşverenin, sözleşmeyi yazılı olarak düzenlemediği veya yetkili makamın onayına sunmadığı durumlarda, işçi söz konusu sözleşmeyi feshetme ve gerekirse tazminat talep etme hakkına sahiptir. Bu durumda ülkeye dönüş masrafları, işveren tarafından karşılanmalıdır.

Onay vermeye yetkili makam, talebin alınmasından itibaren on beş gün içinde kararını bildirmezse, onay verilmiş sayılacaktır. Onay reddi kararı gerekçeli olarak verilir.

Kaynak: T.C. Bamako Ticaret Müşavirliği